

Bunken Klitplantage (skov nr. 22)

Beskrivelse

Generelt

Bunken klitplantage ligger mellem Skagerak og Kattegats kyst ca. 10 km syd for Skagen.

Det meste af arealet blev fra 1888-1900 overdraget klitvæsenet af Skagen Kommune for at sikre den nyanlagte jernbane mod tilsanding, og for at aflaste kommunen, som tidligere afholdt omkostningerne til sandflugtsdæmpning. Flere arealer er opkøbt bl.a. Råbjerg Mile, som blev erhvervet i 1900. For at sikre at milen fortsat kan udvikle sig frit er der senere opkøbt yderligere arealer i vandremilens bevægelsesretning mod nordøst. Desuden er større arealer mod syd bl.a. Hvideklit erhvervet senere.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	0,4	Hede	343,7	Slette	39,8
Eg	13,7	Søer m.v.	10,8	Ager	21,3
Andet løvtræ	22,3	Klit	62,5	Vej	8,0
Gran	74,2	Eng	3,5	Andet	27,4
Bjergfyr	182,1	Strandbred	11,2		
Andet nåletræ	238,6	Mose	107,2		
		Krat	4,8		
I alt	531,3		543,7		96,5
					1171,6

Geologi og jordbund

Bunken Klitplantage ligger på flyvesandsdækket hævet stenalderhavbund på Skagens Odde. Området er en flad klitslette, hvorpå der navnlig i den vestlige del findes talrige veludviklede parabelklitter, her i blandt Danmarks eneste aktive og mest prominente - Råbjerg Mile. Terrænhøjden er på klitsletten 10-15 m oh. og op til 30 m oh. i klitterne (Råbjerg Mile).

Råbjerg Mile er en smukt parabelformet vandreklit, omend fronter og sider er noget ujævne ved sammenvoksninger med andre klitter. Tidligere vandrede milen ca. 8 m om året i østlig retning, men strækningen er i dag næppe mere end 4 m om året. Årsagen hertil er, at de områder, som normalt forsyner vandreklitten med sand, er blevet tilplantede, således at det nødvendige flyvesand til vandringen aftager i mængde. Da vegetationen endvidere binder sandet foran milen, berøves klitten en normal udvikling, og vandringen må efterhånden antages at gå mere eller mindre i stå.

I Bunken klitplantage er underlaget af postglaciale strand- og ferskvandsaflejringer helt skjult af et tykt lag magert flyvesand, der således afgørende dominerer jordbunden. Podsoleringen af sandet er yderst svag eller fraværende. Til støtte for driftsplanlægningen er der udarbejdet et Særkort over vandreklitternes og de grundvandsprægede jordes beliggenhed.

Grundvandet ligger tæt under overfladen. Grøfter sørger for vandreguleringen, som særlig har været nødvendig i klitplantagens østlige dele samt på flade partier mellem klitterne. Mellem Råbjerg Miles ben findes Milesøerne, der er nogle af Vendsyssels største søer. Det er klitsøer, betinget af højtstående overfladisk grundvand. I tørke perioder kan søerne tørre delvis ud og således forsyne milen med sand.

Skagen Kommune nu Frederikshavn Kommune ejer Bunken Vandværk. Grundvandets kvalitet i Bunken Klitplantage er generelt det bedste i Skagen Kommune. Det er et ubeskyttet magasin, som viser tegn på påvirkning fra overfladen. Dybest er magasinet påvirket af saltvand. Otte vandindvindingsboringer findes centralt i klitplantagen og forsyner vandværket fra lag i 15 til 20 meters dybde. En niende boring findes ved campingpladsen i klitplantagens nordlige del. Vandindvindingen fra Bunken Klitplantage dækker 15 % af Skagens kommunes vandforbrug.

Landskab

Bunken Klitplantage ligger som den midterste af tre klitplantager på Skagens oddes østlige side. Den grænser mod nord op til det noget lavere liggende (11 m.) og meget mere sammensatte Starholm og Hulsig. Vejen krydser over jernbanen på en bro i den nordlige udkant, og her har man mulighed for at opleve overgangen fra klitlandskabet til det marine forland. Det marine forland markeres især af den tværgående Tornbakkerimme (17 m.) mod nord. Fra broen er der mod øst udsyn ud over Døde Skov, en ensartet nåleklitplantage, som skjuler udsynet til Kattegat, der ligger kun ca. 1

km mod øst. Mod syd afgrænses klitplantagen af landevejen og af Bunken sommerhusområde. Gennem klitplantagen løber ud over landevejen og jernbanen fra Frederikshavn til Skagen også to parallelle højspændingsledninger. Den østlige del af klitplantagen er domineret af vej og jernbane, samt en campingplads. Den centrale del af klitplantagen er karakteriseret ved at indeholde et mønster af bunkers og asfalterede veje. Den vestlige del er overvejende lav bjergfyv og andet nåleskov, der slører klitlandskabet. Både vest og syd for denne lave del af klitplantagen findes åbne klithedea-realer, og Råbjerg Mile ligger umiddelbart nord for. Klitplantagen er på en gang med til at skjule milen set fra syd, men også med til at forstærke oplevelsen af milen, når man kommer ud af klitplantagen, og den pludselig er der, stor og anderledes.

Skoven

Skoven er anlagt som værnsskov. I klitplantagens beskyttede dele mod øst blev forsøgsvis plantet mere produktive træarter som skovfyv og sitkagran.

Klitplantagen udgør mindre en halvdelen af skovens areal, idet omkring halvdelen er åbne naturarealer, hvor sandmilen Råbjerg Mile, øvrige klitter og klithederne i den vestlige del er helt dominerende.

Skovfyv udgør med ca. 41 % af det bevoksede areal klitplantagens dominerende træart, bjergfyv er fortsat med ca. 34 % i klitplantagens vestligste dele og på de højeste og tørreste klitpartier en betydende træart, mens den senere introducerede sitkagran nu udgør ca. 14%. Løvtræandelen på ca. 7% fortrinsvis birk og eg, er lav og ligger på knap halvdelen af SNS Vendsyssels gennemsnitlige løvtræprocent.

Produktionen er tilsvarende lav - i gennemsnit for alle træarter under PK 4 (produktionsklasse i m³/ha/år), og selv når man ser bort fra bjergfyv under PK 5. Kun sitkagran, som fortrinsvis er plantet på de lave og mest beskyttede arealer, kan med en gns. PK på 9 betegnes som en egentlig produktionsstræart.

Stort set alle bjergfyvbevoksninger er registreret til at være omkring 100 år, men kun omkring 20% af de øvrige træart er ældre end 60 år.

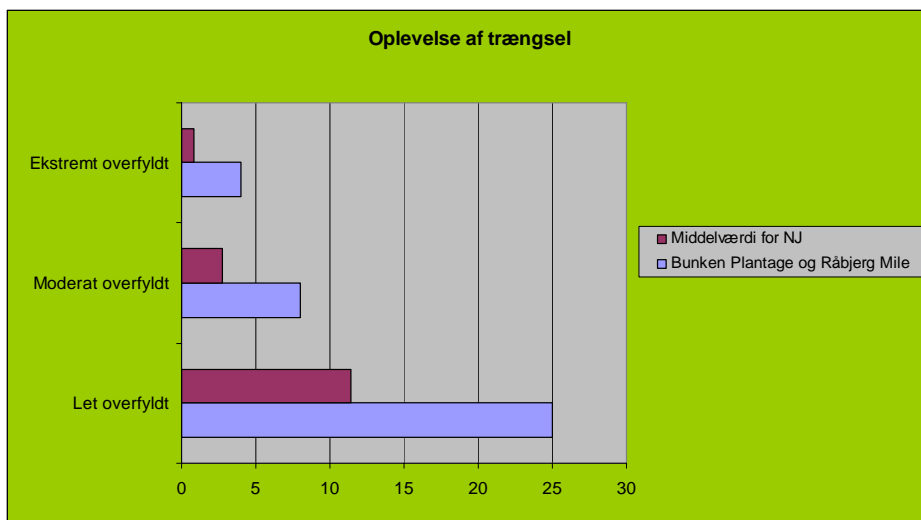
Vækstvilkår, træartssammensætning og en skæv aldersklassefordeling betyder også, at den stående vedmasse er relativ lav - i gns. ca. 130 KFM/ha bevokset areal.

Friluftsliv

Af de 261.000 besøgende til Bunken Klitplantage og til milen overnatter iflg. "Friluftsliv 98" over ¼ af disse på campingplads. Normalt overnatter ca. 5 % af de besøgende til resten af SNS Vendsyssel på campingplads. Dette virker rigtigt da Bunken Camping ligger i klitplantagens nordøstlige del mellem hovedlandevejen og Kattegat. Campingpladsen er på ca. 21 ha med ca. 750 overnatningsenheder, og hører med ca. 80.000 overnatninger pr. sæson til blandt Skov- og Naturstyrelsens 3 største campingpladser. Endvidere ligger den private Råbjerg Mile Camping helt op til Bunken Klitplantage.

Aktivitets niveauet ligger iflg. "Friluftsliv 98" som for resten af SNS Vendsyssel, og de naturtyper der besøges er også næsten de samme, dog adskiller kategorien anden naturtype sig, med et besøgstal på 33 % i forhold til et gennemsnit på 10 %. For Bunken Klitplantage dækker anden naturtype med stor sandsynlighed over at folk har besøgt milen, som må siges at være den største attraktion for klitplantagen.

Besøgende til milen oplever at der er noget mere trængsel end for det øvrige SNS arealer i Vendsyssel.

Bunken Klitplantage er som det fremgår af tabellen velforsynet med faciliteter, og der viser sig da også en fin tilfredshed med disse iflg. "Friluftsliv 98".

Faciliteter i Bunken klitplantage.

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Affaldsstativ		9	
Bom			14
Bord / bænkesæt		23	
Bro			4
Cykelrute			1
Grill		4	
Hvilebænk			27
Højskilt	2		
Infostander	2		
Kædebom			3
Lejrplads		3	
Parkeringsplads		7	
Piktogramstander	24		
Ridesti			1
Ridesti-pæl			60
Shelter		2	
Trappe			3
Tårn		4	
Vandresti			5
Vandresti-pæl			113
Vejnavneskilt	39		

Vandreturspælene i ovenstående tabel dækker over 4 lokale vandreruter, 1 kørestolsegnede sti og 1 international vandresti (Nordsøstien). Ridestipælene dækker over en regional riderute og yderligere går 1 international cykelrute gennem klitplantage.

Natur

Bunken Klitplantage rummer 540 hektar med beskyttede naturtyper, hvilket svarer til ca. 39 % af dens samlede areal. Naturarealet er fordelt på ca. 344 hektar klithede, 111 hektar mose, 63 hektar klit og vandreklit, 11 hektar strandbred og 11 hektar søer.

Naturarealerne under Bunken Klitplantage omfatter først og fremmest den statsejede del af Råbjerg Mile, som er en af landets mest besøgte naturseverdigheder. Der er desuden betydningsfulde natur-

arealer langs Kattegatkysten og i den store klithede Hvideklit. Spredt i klitplantagen ligger et antal mindre søer og hedestykker mm. Råbjerg Mile og Hvideklit indgår sammen med en del af klitplantagen i Natura 2000-område nr. 2, Råbjerg Mile og Hulsig Hede.

Kulturmiljø

Klitplantagen rummer rester af kanontårne og mandskabsrum m.v. fra ”Marinebatteri Ålbæk”, anlagt under anden verdenskrig.

Bygninger

Afd.	Husnavn	Anvendelse
300k	Toilet	Ny toiletbygning på Råbjerg Mile parkeringsplads.
324a	Bunkenhus	Skovløberbolig med brændeplads.
337a	Bunken Camping	Campingplads indeholdende lejrchefbolig med reception, 4 toiletbygninger, servicebygning med opholdsrum, købmandsbutik- og grillkiosk.

Klitplantagen rummer desuden depotbygninger og magasiner tilhørende Forsvarsministeriet og et vandværk tilhørende Skagen Kommune.

I klitplantagen er der et tysk spærrebatteri, Skovbatteriet, der siden 1944 har ligget gemt i klitklitplantagen. Her kan man opleve, hvordan naturen på smukkeste vis har søgt at skjule de grimme ar i landskabet, som krigen efterlod. Der knytter sig flere interessante beretninger til fæstningen og den nu helt forsvundne barakby, der dannede rammer om flere hundrede soldaters dagligdag. I fæstningens koncertsal har den berømte svenske skuespillerinde og sangerinde Zarah Leander sunget for soldaterne.

Klitplantagen er i øvrigt præget af en række tekniske anlæg. Den tjener som korridor for hovedlandevejen, jernbanen, naturgasledning samt 3 højspændingsledninger til Skagen, og der er et antal boringer med tilhørende rå- og drikkevandsledninger i klitplantagens centrale del. Klitplantagen passer endvidere af rekreative cykelruter, Nordsøstien (Nortrail) og en regional riderute.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

I Regionplan 2005 er hele skoven omfattet af regionalt kystlandskab- og naturområde. Det betyder at naturinteresserne er særligt tungtvejende, og at der ikke må foretages dispositioner, der hindrer eller begrænser varetagelsen heraf. På nær nogle mindre enklaver øst for landevejen er skoven også udpeget som økologisk forbindelse, dvs. at arealerne skal administreres så levesteder og spredningsmuligheder forbedres for de dyr og planter, som forbindelsen skal sikre.

Et større areal vest for jernbanen ligger i område med særlige drikkevandsinteresser, og området omkring vandværket er udpeget som indvindingsopland. Områderne er klassificeret som nitrattfølsomme indvindingsområder med lille sårbarhed. Den vestlige del er udpeget som geologisk interesseområde.

Bovrende er som det eneste registrerede vandløb i skoven målsat til forureningsgrad II – dvs. svagt forurenede tilstand. Skovens søer – Milesøerne og Tudsehav samt Lillesø og Birkesøen - er uden målsætning for sommersigtedybde.

Internationale beskyttelsesområder

Råbjerg Mile ligger i større internationale naturbeskyttelsesområder, hhv. EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 5 og EF-habitatområde nr. 2. De to områder er sammenfaldende i skoven og omfatter ca. 594 ha vest for Militærvej/Milevej.

Her forekommer følgende af de naturtyper og arter, som udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. 2120- Hvide klitter og vandremiler, 2130-Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværsklit), 2140-Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede), 2170-kystklitter med gråris, 2180- skovbevokset klit, 2190-Fugtige klitlavninger, 3130-Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden. Helt habitatområdet rummer 32,7 % af arealet med fugtige klitlavninger i danske habitatområder i den kontinentale biogeografiske region og tilsvarende 26,1 % af gråklit og 20,6 % af klithede, og er således et meget vigtigt klitområde.

Af udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet træffes Rørdrum, Hedehøg, Tinksmed, Natravn, Rødrygget Tornskade, Hedelærke og Markpiber.

Fredninger og vildtreservater

Den sydvestlige del af Råbjerg Mile og dens omgivelser mod vest og syd er fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 5. december 1962. Reg. nr. 02748.000. Fredningen er senere udvidet mod øst og nord ved Overfredningsnævnets kendelse af 24. marts 1976. Reg. nr. 05593.010. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel, at sikre det landskabelige helhedsindtryk samt at beskytte de historiske/arkæologiske interesser.

Arealet tættest ved Kandestederne er fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 8. juli 1988. Reg. nr. 05593.030. Fredningens formål er at sikre det landskabelige helhedsindtryk og udsigten til Råbjerg Mile.

Milen skal beskyttes på alle måder. Arealerne skal henligge som på fredningstidspunktet. De udyrkede områder skal bevares i naturtilstand. Der må ikke foretages planering, afgravning, opfyldning, dræning, udgrøftning eller bortpumpning af vand. Arealerne må ikke yderligere bebygges, opdyrkes eller tilplantes. Der må ikke gødskes eller sprøjtes eller på anden måde behandles til skade for det vilde dyre- og planteliv. Selvsåede træer kan fjernes efter fredningsnævnets bestemmelse.

Ved FN-kendelse af 18. august 2004 er ca. 115 ha af skoven fredet med det formål at sikre Råbjerg Miles fortsatte naturlige vandring uden indgreb, der kan hæmme eller fremme vandringen. En del af de tidligere fredede arealer indgår i den nye fredning, med yderligere ca. 70 ha. Fredningen er påklaget af de berørte lodsejere nord for skoven.

I alt er ca. 563 ha eller omtrent halvdelen af Bunken fredet.

Naturskov

Der er ikke naturskov eller egekrat i klitplantagen.

Forsøg

Ingen.

Pyntegrønt

Intet.

Jagt

Jagten på 636 ha., primært i den skovbevoksede del af klitplantagen, er udlejet efter offentligt udbud. Arealer omkring milen og øst for landevejen administreres af SNS Vendsyssel, hvor der afholdes repræsentationsjagt. Almindelige vildtarter er råvildt, ræv, hare. Der er en mindre bestand af dåvildt, og strejfer af kronvildt forekommer.

Fiskeri

Der er 2 naturlige søer på den afblæste flade i milen, og 4 vandhuller i klitplantagen - alle kunstigt anlagt enten ved udgravning og/eller opstemning af mindre grøfter. Der forekommer udelukkende fredfisk - ål, skaller etc. Der er frit fiskeri i Lillesø og Birkesøen.

Målsætninger

Friluftsliv

Formidlingen af Råbjerg mile skal fortsat være en af hjørnestenene i formidlingen af området. Der vil være en fortsat fokus på at bibeholde den fine standard for Bunken Klitplantage. Der vil ligeledes blive set på mulighederne for at optimere stiforløbet til milen, så følelsen af trængsel bliver mindsket mest muligt. På den primitive overnatningsplads ved Lillesø opstilles shelters.

Forholdene for ryttere i området forbedres.

Skovvejenes gøres cykelvenlige. Der etableres kørestolsegnede veje og stier. I tilknytning til campingpladsen etableres der oplevelsesfaciliteter. Campingpladsen skal holdes som en trestjernet campingplads, som har licens til at bære EU's miljømærke Blomsten.

Det skal undersøges om en af de militære depotbunker kan overgå til friluftsmål.

Fri teltning gøres tilladt i klitplantagen.

Fiskeplatform i Bunken klitplantage.

Natur

Målsætningen for Råbjerg Mile, hvideklit og arealerne langs Ålbæk bugt er at bevare de åbne naturtyper ved at fjerne opvækst og pleje de åbne arealer. Målsætningen for Tudsehav mm., Lillesø, Birkesø og Paddesø er at bevare søerne og sikre lystilgang.

Kulturmiljø

Bunkersområdet "Marinebatteri Ålbæk" fra anden verdenskrig gøres tilgængeligt for publikum. Der udarbejdes information om området.

Landskabsplan

Målsætningen for Bunken Klitplantage er at bevare skovens centrale og det meste af den østlige del, så den også fortsat kan rumme vej, jernbane, campingplads og bunkers. Området nord for campingpladsen – Døde Skov – genskabes som et mere vådt område, samtidig med at der skabes udsigt fra vejen ud over området og Kattegat. Målet for den vestlige del er – på lang sigt – at få et sammenhængende åbent klithedelandskab. Dermed vil det være en oplevelsesmæssig forbedring, hvis højspændingsledningerne blev lagt i jorden.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Klitplantagens produktionspotentialer ligger i den lave ende og derfor vil fokus fortsat være på at skabe gode rammer for friluftslivet i klitplantagen. Det sker primært ved at øge løvtræandelen i klitplantagens østlige del ved hjælp af indplantning, samt øge den naturlige foryngelse af nåletræarterne. På langt sigt ryddes den vestlige del af klitplantagen for at genskabe den oprindelige klithede.

Køb og salg

De resterende privatejede arealer umiddelbart øst for milen søges erhvervet. Staten har ved fredning (NKN afgørelse af 17. januar 2008) erhvervet 48,5 ha, heraf ca. 33 ha i den fredede del syd for Kandestedvejen.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Ved P-pladsen ved Råbjergvej overfor Bunken etableres besøgscenter af kategori 1. Området skal betjene togpassagerer fra Bunken trinbræt.
- Råbjerg Miles parkeringsplads skal være besøgscenter af kategori 1.
- Den store P-plads syd for Bunken Camping skal være informationsplads evt. i samarbejde med lokalområdets interessenter.
- Der etableres fri teltning i området.
- Der indrettes hesteparkering i tilknytning til den regionale riderute.
- Der anlægges et passende antal veje og stier som er velegnet for kørestolsbrugere.
- Der opsættes information på toiletbygningen på P-pladsen ved Råbjerg Mile.
- Rastepladsen syd for Råbjerg Mile fornys og der indrettes evt. en bålhytte hér eller ved den nærliggende shelterplads. Der indrettes et stjernestøvseksperimentarium i tilknytning til området.
- Opsætning af shelters ved Lillesø.
- Der indføres frit fiskeri i Paddesø.
- Der anlægges en "strække-ben sti" i tilknytning til "Amtets P-plads" ved hovedvejen til Skagen.
- Det undersøges om en af forsvarrets depotbunkers kan indgå i formidling af området.
- Udsigtstårnet i kanten af milens sydøstlige hjørne bevares.

Natur

Det er planen at bevare og pleje tidligere tjenestejorde, sletter og vildtagre. At rydde fugtige områder og udlægges dem som slette/eng. At oprense og lysstille Lillesø. At oprenses og fjerne øerne i Paddesø samt etablere bestand af skaller, aborre og suder. At udvide Birkesø ved udgravning til en væsentlig større vandflade.

Alle åbne områder underlagt detaljeret plejeplan.

Rynket rose omfattet af og behandlet efter plan for invasive arter.

Kulturmiljø

I samarbejde med lokale interesserede udarbejdes der og opsættes der information om og ved det tyske spærrebatteri, Skovbatteriet.

Landskab

I Døde Skov startes der på en rydning til en udsigtskile ud mod Kattegat, ca. 52 ha i alt. Det skønnes, at omkring 50% vil kunne ryddes i planperioden i den nordlige del af Døde Skov, og 25% i den sydlige del – afhængig af hugstmodenhed og hugstfølge. I planperioden nedlægges dræn helt i det nordlige område, delvis i det sydlige, og arealet gøres til vådområde.

Inden for planperioden vil arealet øst for cykelsti blive ryddet.

Tudsehavet friholdes for tilgroning i planperioden.

På lang sigt skal det store skovområde mod vest, mellem de åbne klitheder, ryddes og genoprettes til klithede.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper i klitplantagen.

Driftsklasse	Skovudviklingstyper				Ialt
	23	52	81	94	
	Eg med skovfyr og lærk	Sitkagran og fyr med løvtræ	Skovfyr, birk og sitkagran	Urørt skov	
Bøg	0,0	0,4			0,4
Eg	10,8	1,6	0,0		12,4
Andet løvtræ	1,7	1,3	17,2	0,0	20,2
Picea-arter	3,7	37,6	23,4	0,0	64,7
Bjergfyr	2,8	10,5	5,3	36,7	55,3
Andet nåletræ	35,2	79,5	88,1	18,9	221,7
Ubevokset	20,4	19,0	15,6	16,3	71,2
Ialt	74,7	149,8	149,6	71,8	446,0

Skovudviklingstyperne i klitplantagen er enkeltvis samlet. I klitplantagens østlige og sydlige del er udlagt SUT 23, og den lysåbne skov understøttes yderligere fremover ved øget løvtræandel i form af indplantning eller såning. Især i området syd for campingpladsen og omkring P-pladsen på hovedvejens østside. Den nordøstlige del er udlagt SUT 81, som primært vil fremme skovfyr, sitkagran og birk. Især i de fugtige områder øst for Birkesø vil birkens udbredelse blive fremmet. I den centrale del af klitplantagen, som produktionsmæssigt er den bedste del, er udlagt SUT 52, som primært vil bygge på skovfyr og sitkagran suppleret med løvtræ i holme. Generelt i SUT 52 og 81 søges contortafyrandelen så vidt muligt holdt på nuværende niveau eller lavere. Det nordvestlige område er udlagt til urørt skov og er omfattet af Råbjerg Mile-fredningen. Området vil sandsynligvis på sigt blive berørt af milens vandring. I den vestlige del, som ikke er pålagt en skovudviklingstype, da den ryddes på sigt, vil foryngelse ske naturligt med de nuværende træarter.